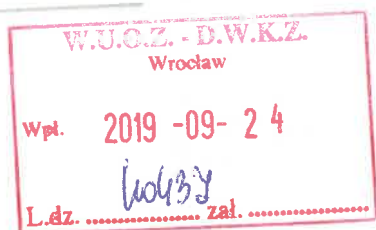

Polkowice, dnia 20 września 2019 roku

J. Szary

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
50-243 Wrocław
ul. Władysława Łokietka 11

Petycja

Zwracam się z petycją o objęcie ochroną prawną, poprzez wpis do właściwej ewidencji zabytków, kamiennego znaku granicznego z 1577 roku, znajdującego się w miejscowości Błażkowa, gmina Lubawka.

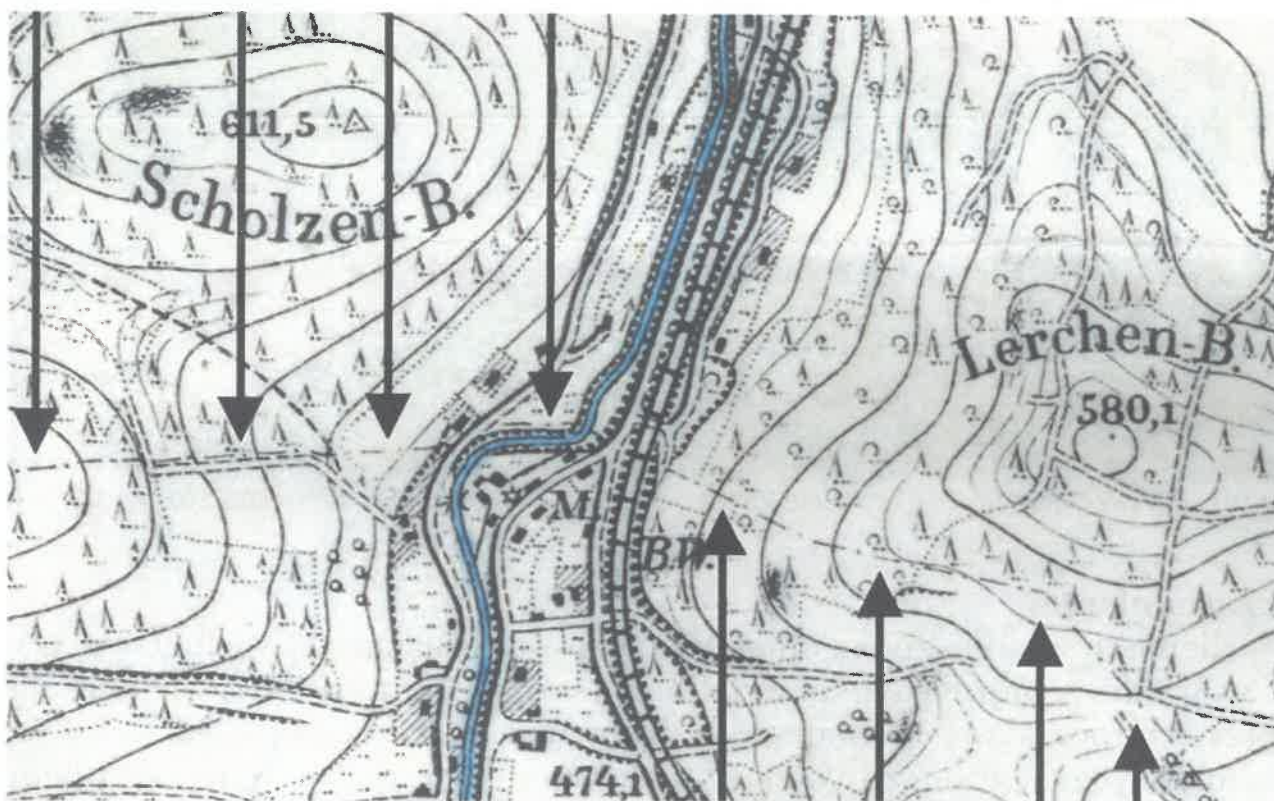
Ilustracja 1: Zdjęcia przedstawiające kamień graniczny z Błażkowej; wrzesień 2019.

Uzasadnienie

Niemal wszystkie znane obiekty zabytkowe w Błażkowej pochodzą z XIX i XX wieku, bodajże jedynym wyjątkiem jest datowana na XVIII wiek brama przy zagrodzie nr 3¹. Dlatego też pewnym zaskoczeniem jest fakt, że kamienny znak graniczny, będący prawdopodobnie najstarszym zabytkiem w tejże miejscowości, nie jest ujęty w „Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Lubawka”² i w związku z tym nie posiada właściwej ochrony.

- 1 Staffa Marek (red.), Słownik geografii turystycznej Sudetów, tom 8, Kotlina Kamiennogórska, Wzgórza Bramy Lubawskiej, Zawory, Wydawnictwo I-Bis, Wrocław 1997; s.61.
- 2 Źródło: „Zarządzenie nr 9/2013 Burmistrza Miasta Lubawka z dnia 8 stycznia 2013 roku w sprawie: przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Lubawka”.

Niewątpliwie jest to dawny znak graniczny, o czym świadczy zlokalizowany na jego szczycie znak „+”. Z boku kamiennego słupa widoczna jest nieco zatarta, lecz jeszcze czytelna liczba „1577”, będąca prawdopodobnie datą ustawienia owego znaku. W literaturze nie udało mi się natrafić na jakiegokolwiek wzmianki o tymże obiekcie. Choć kamień ten zlokalizowany jest w samym środku Błażkowej, to ani słowem nie wspomina o nim zarówno „Gminna Ewidencja Zabytków Miasta i Gminy Lubawka” jak i „Słownik geografii turystycznej Sudetów” w haśle „Błażkowa”³. Kamień ten znajduje się na dawnej granicy pomiędzy wioskami *Nieder Blasdorf* i *Ober Blasdorf*, jej przebieg można zobaczyć na mapie „Schmiedeberg” z 1886 roku⁴ (ilustracja 2). Na zachód od miejscowości biegła ona na południe od szczytu *Scholzen-Berg* (pol. *Sołtys*), następnie przecinała rzekę *Bober* (pol. *Bóbr*), drogę oraz linię kolejową; po wschodniej stronie granicę dostrzegamy na południe od góry *Lerchen-Berg* (pol. *Skowroniec*). Opisany wcześniej znak graniczny znajduje się pomiędzy drogą a linią kolejową, dokładnie tam, gdzie przebiegała niegdyś granica pomiędzy Błażkową Górną a Błażkową Dolną.

Ilustracja 2: Przebieg linii granicznej pomiędzy wioskami *Nieder Blasdorf* i *Ober Blasdorf* na mapie „Schmiedeberg” w skali 1:25.000 z 1886 roku.

3 Staffa Marek (red.), *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, tom 8, Kotlina Kamiennogórska, Wzgórza Bramy Lubawskiej, Zawory, Wydawnictwo I-Bis, Wrocław 1997; s.58-61.

4 Mapa Schmiedeberg, *Meßtischblatt* 3071, 1:25.000, 1886.

O roku 1577, w odniesieniu do miejscowości Błażkowa, wzmiankuje Przemysław Wiszewski w swoim opracowaniu „Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic do 1810 r.”, gdzie można odnaleźć następujące stwierdzenie: „W bliżej nieznanych – także samym mnichom – okolicznościach stracili oni przed 2. połową XVI w. część posiadłości w Błażkowej. Tak zwana Błażkowa Górna nadal pozostawała własnością klasztorną, ale Błażkowa Dolna należała już do rodziny von Zedlitz zu Lomnitz. W 1594 r. jako dziedzic wsi »Blassdorf« występuje w rejestrach podatkowych Wolf Zedlitz. Rozdzielenie wsi musiało dokonać się w niespokojnym czasie, nie tylko nie zostało bowiem odpowiednio udokumentowane. Podział majątku rodził stałe konflikty między poddanymi obu panów. Ostatecznie przebieg granicy między dobrami musiał ustalić w 1577 r. starosta księstwa świdnickiego Maciej von Logau (Logaw) w obliczu »wieloletnich sporów« i z pomocą wysłannika kamery cesarskiej we Wrocławiu Jerzego Parcha”⁵.

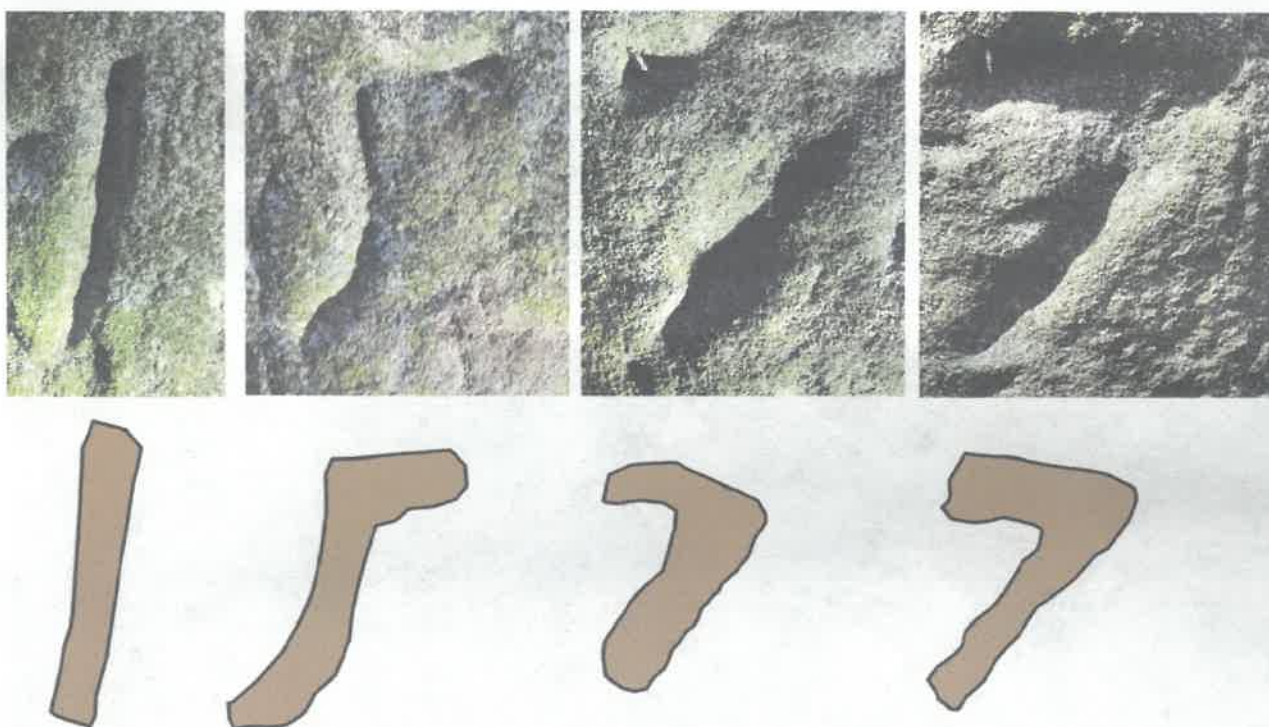

Ilustracja 3: Fragment ortofotomapy Błażkowej z widocznymi granicami działek geodezyjnych; strzałka wskazuje na lokalizację kamienia granicznego z 1577 roku. Źródło podkładu: serwis geoportal.gov.pl.

5 Wiszewski Przemysław, *Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic do 1810 r.*, Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2015, s.108.

Próba zlokalizowania na współczesnych mapach działki geodezyjnej na której znajduje się opisywany kamień doprowadza do wniosku, że prawdopodobnie ów znak graniczny wykorzystywany jest do dziś. Jak widać na ilustracji 3, w tejże właśnie lokalizacji znajduje się punkt styku granic aż pięciu działek geodezyjnych: 160, 158, 217, 215 oraz 182/168; można więc miejsce to określić mianem „pięciostyku”.

Opisywany tu kamień graniczny ma postać obelisku o okrągłym przekroju, jego średnica zmniejsza się wraz z wysokością, natomiast sam wierzchołek jest zaokrąglony. Wysokość od poziomego gruntu to ok. $96 \div 99$ cm (w zależności od miejsca pomiaru); obwód mierzony tuż nad gruntem to 134 cm, natomiast w połowie wysokości to ok. 110 cm (co daje średnicę odpowiednio ~ 43 i 35 cm). Mniej więcej w połowie wysokości słupa, poczynając od południowej strony w kierunku wschodnim, ciągną się cztery wykute cyfry, tworzą one datę „1577”. Wymiar tego napisu to ok. 9×32 cm.

Ilustracja 4: U góry wykonane we wrześniu 2019 roku fotografie poszczególnych cyfr tworzących datę 1577; dla zwiększenia ich czytelności wykonane zostały one przy bocznym świetle latarki. Poniżej odrys krawędzi cyfr odzwierciedlający ich wzajemne położenie i proporcje.

Mając na uwadze powyższe informacje można twierdzić, że opisywany kamień graniczny został ustawiony w 1577 roku na granicy dóbr *Nieder Blasdorf* i *Ober Blasdorf* (pol. *Dolna i Górna Błażkowa*). Współcześnie najprawdopodobniej znajduje się on w miejscu gdzie stykają się granice pię-

ciu działek geodezyjnych i jednocześnie być może jest najstarszym zabytkiem w miejscowości.

Opisany kamień graniczny jest obiektem o dużej wartości historycznej, lecz mimo to niemal całkowicie nieznanym. Znajduje się on w bezpośrednim sąsiedztwie drogi, na terenie aktualnie nieużytkowanym. W przypadku podjęcia w przyszłości próby zagospodarowania tego miejsca (np. na parking, plac zabaw, czy też w celu poszerzenia drogi) istnieje uzasadniona obawa jego niezamierzonego zniszczenia lub uszkodzenia. Dlatego też zwracam się z petycją do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu o objęcie ochroną prawną przedmiotowego kamienia granicznego.

Wzmiankowany znak graniczny prawdopodobnie jest w sposób trwały związany z podłożem, w związku z tym być może powinien być uznany za zabytek nieruchomy. Jeśli prawidłowe jest moje podejrzenie, że znak ten znajduje się w miejscu styki granic pięciu działek geodezyjnych, to prawdopodobnie problematyczne może być ustalenie *„właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy”*; dlatego też być może właściwym byłoby, aby ów zabytek nieruchomy został wpisany do rejestru *„na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu”*.